

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

◇◇ PSYCHOLOGICAL AND SOCIOLOGICAL SCIENCES ◇◇

УДК 159.944

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗГУРТОВАНІСТІ ГРУПИ ЯК ПОКАЗНИКА СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ

Маслюк Богдана Василівна

здобувач вищої освіти факультету економіки менеджменту і права
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Україна

Анотація. У статті проаналізовано дослідження згуртованості групи. Досліджено також соціально-психологічний клімат у студентській групі. Підтверджено, що внутрішні та зовнішні умови можуть сприяти підвищенню згуртованості групи за параметрами: спільність, контактність, відкритість.

Ключові слова: згуртованість, соціометрія, стратометрична концепція, групова згуртованість, соціальні індикатори, теоретична модель згуртованості.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.

На нашу думку, соціальна згуртованість має значний вплив на діяльність групи. Згуртованість досліджували різні вчені, але цей феномен залишається цікавим для наукового аналізу. Ми розглянемо різні методи вивчення згуртованості, що допоможе краще зрозуміти проблеми даного феномену.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ.

Не дивлячись на найбагатший теоретичний і емпіричний матеріал, накопичений в скарбниці соціальної психології груп, сучасні керівники усіх рівнів зазнають певних утруднень в питаннях об'єднання колективу, усунення конфліктних зон в ньому і формування сприятливого психологічного клімату[5]. Значний внесок у дослідження згуртованості внесли: А. Дженсон, Р. Браун, А. Гриненко, В.В. Кирилюк, Г. Андреева, Дж. Морено, Л. Фестінгер, Д. Картрайт, К. Левін, А. Бейвелас, А. Петровський.

МЕТА СТАТТІ.

Метою є дослідження основних сучасних підходів щодо визначення рівня соціальної згуртованості суспільства у межах функціонуючих груп.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ.

Групова згуртованість— утворення, розвиток і формування зв'язків у групі, які забезпечують перетворення зовні заданої структури на психологічну спільність людей, психологічний організм, який живе за своїми і законами відповідно до своїх цілей і цінностей [4].

Згуртованість – найважливіша соціологічною характеристикою колективу. На згуртованість групи позитивно впливають:

- подібність цінних орієнтацій у членів групи;
- єдність цілей групи;
- високий рівень організаційної культури групи;
- ефективне управління колективом.

На згуртованість групи негативно впливають:

- низький рівень організаційної культури групи;
- непродумана організація праці;
- нечіткий розподіл обов'язків;
- психологічна несумісність окремих працівників [2].

Є різні методи визначення рівня згуртованості, які перебувають в процесі розробки і вдосконалення. Процедура аналізу згуртованості групи, потребує необхідності формулювання індикаторів, які

дають можливість досліджувати ефективні методи управління з метою розвитку усіх сфер спільної діяльності людей. Соціальні індикатори — інструмент аналізу стану соціальної сфери суспільства та результатів діяльності держави у цій сфері, зокрема ефективності проведеної соціальної політики [4, с. 304].

Проблема групової згуртованості має поважну традицію вивчення. Аналіз цієї проблеми має різні підходи. В руслі соціометричного дослідження малих груп (Дж. Морено) згуртованість пов'язують з таким рівнем розвитку міжособистісних відносин, що характеризується високим відсотком виборів на принципі взаємної прихильності. Соціометрія запропонувала спеціальний «індекс групової згуртованості», який вираховується як відношення загальної кількості взаємних позитивних виборів до сукупності можливих виборів.

Окремий підхід до визначення згуртованості запропоновано в рамках когнітивістської концепції Л. Фестінгера, який визначає згуртованість як результат всіх сил, що діють на членів групи з метою утримати їх в ній. «Сили» інтерпретуються як привабливість групи для індивіда, або як задоволення членством у ній [1,3].

Для того щоб зрозуміти суть згуртованості, Д. Картрайт розробив теоретичну модель згуртованості, що включає чотири основні детермінанти згуртованості:

- якою мірою учасники розглядають дану групу, як спосіб задоволення своїх цілей і потреб;
- наскільки наміри, перспективи, діяльність організації, слава учасників групи спонукають людей брати участь у її діяльності;
- як кожен учасник групи оцінює наслідки своєї участі в даній групі (негативно, позитивно);
- як люди оцінюють свою участь в даній групі порівняно з досвідом членства в діяльності інших груп.

Основою до розуміння групової згуртованості Л. Фестінгера є дослідження К. Левіна, особливо у тлумаченні «сил», які приводять в дію згуртованості. Але когнітивістський підхід відрізняється від позиції К.Левіна за своєю основою. Для К.Левіна будь-який динамічний процес в людській спільноті - це в першу чергу виявлення життєдіяльності групи як єдиного групового явища. Для Л. Фестінгера згуртованість – явище скоріше індивідуально-психологічної (мотивації, суб'єктивного порівняння), ніж

соціально-психологічної природи.

Підходи до дослідження згуртованості у вітчизняній соціальній психології базуються на твердженні про те, що у групі головним інтервалом є спільна діяльність її учасників. Для об'єктивного з'ясування причин єдності малої соціальної групи недостатньо враховувати лише індивідуально-психологічні (емоційні, мотиваційні та ін.) характеристики міжособистісних відносин. Процес формування групи та її подальшого розвитку представлено як процес все більшої згуртованості на основі включення індивідів в процес сумісної діяльності.

У межах розробленої А. Петровським стратометричної концепції групової активності було запропоновано розглядати групову згуртованість крізь призму ціннісно-орієнтаційної єдності. Прихильники стратометричної концепції виходять з того, що у склад малої групи входять три головних рівні, які одночасно є і прошарками розвитку групової згуртованості.

Ми використали методику оцінки психологічної атмосфери в колективі А.Ф. Фідлера. Методика застосовується для оцінки психологічної атмосфери в колективі. В основі лежить метод семантичного диференціала. До участі в дослідженні були залучені студенти першого курсу спеціальності «публічне

управління та адміністрування» Вінницького торговельно-економічного інституту Київського Національного торговельно-економічного університету упродовж 2019 року. Учасникам було представлено бланк методики. За нашими даними 40,6% опитаних виявили низький рівень психологічної атмосфери у колективі, 37,8% - відповідно середній і 21,6% - високий. У сукупності можна констатувати переважаючу тенденцію низьких і середніх показників. Однією із причини даного явища може бути те, що опитувані є студентами першого курсу і в них ще недостатньо сформовані загальні ціннісні пріоритети. Для об'єктивного пояснення необхідні додаткові діагностичні процедури.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

Таким чином, дослідження феномену групової згуртованості є явищем багатомірним, оскільки стосується процесу утворення та функціонування соціальної когорти людей. При цьому чітко прослідковується тенденція з'ясування впливу як зовнішніх об'єктивних чинників, так і внутрішніх параметрів, які пов'язані із індивідуально-типологічними відмінностями учасників групової взаємодії. Соціальний запит завжди орієнтований на соціально зрілі об'єднання людей, котрі здатні продукувати прогресивні тенденції розвитку.

Список використаних джерел:

1. Аверин В.А. Психология детей и подростков. СПб: В.А.Михайлов. 1998. 179 с.
2. Андреева Г. М. Зарубіжна соціальна психологія ХХ століття: теоретичні підходи: Навчальний посібник для вузів. М.: Аспект Пресс. 2001. 288 с.
3. Андреева Г.М. Социальная психология. М.: АСПЕКТ-ПРЕСС, 2000. 375 с
4. Гриненко А.М. Соціальні індикатори визначення рівня соціальної згуртованості суспільства. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. Випуск 9. Кам'янець-Подільський: ФОП, 2014. 304. 308 с
5. Хворост М.Ю. Линник В.М. Развитие групповой згуртованості, як основа успішної командної взаємодії рятувальників. Проблеми екстремальної та кризової психології Випуск 13. Харків: НУЦЗУ. 2013. 292с.

STUDYING THE GROUP SUSTAINABILITY AS AN INDICATOR OF SOCIAL SPIRIT

Maslyuk B.

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics
Ukraine

Abstract. The article analyzes group cohesion research. The socio-psychological climate in the student group is also explored. It is confirmed that internal and external conditions can contribute to increasing the cohesion of the group by parameters: community, contact, openness.

Keywords: cohesiveness, sociometry, stratometric concept, group cohesion, social indicators, theoretical model of cohesiveness.